

COLOF**Batı Afrika'da bölge
ve eski bir devlet.**

Senegal ve Gambia nehirleri arasındaki bölgede Valo, Cayor, Baol, Sine, Salum ve Dimar ile Bambuk'un bir bölümünü içine alan Colof Devleti buradaki yerli Voloflar tarafından kurulmuştur. Colof'un tarihi hakkında fazla bilgi yoktur. Bir rivayete göre, Hz. Peygamber'in soyundan geldiği söylenen ve Ebü'd-Derdâ diye de anılan Ebü Bekir b. Ömer adında bir kişi 1200 yıllarında Senegal'e gelerek buraya yerleşmiş ve bölgede İslâm dinini yaymıştır (*İA*, III, 221). Onun ahfadından olduğuna inanılan Ndiadiane Diaye XV. yüzyılda Colof'u Tekrür Devleti'nin hâkimiyetinden kurtarmış ve Valo, Baol, Sine ile Salum'u da topraklarına katarak güçlü bir devlet haline getirmiştir. Fakat sonraları Bur ba Colof adı verilen bölge yöneticileri arasında çatışmalar çıkmış ve bu durum devletin siyasî bütünlüğünün bozulmasına ve bazı eyaletlerin merkezden kopmalarına yol açmıştır. XVI. yüzyılda önce Baol ve Cayor, başşehirleri M'Bour olmak üzere bağımsız bir krallık haline gelmişler, muhtemelen ardından da Valo ve Bayor merkezden ayrılarak devletin parçalanmasına sebep olmuşlardır.

Colof ile Avrupalılar arasındaki ilişkiler XV. yüzyılın ortalarına doğru başlamışsa da ilk defa Fransızlar 1638'de buraya gelip yerleşmişler ve daha sonra Senegal nehri boyunca içerilere doğru ilerleyerek kabileler üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmışlardır. Kabile reisleriyle yaptıkları anlaşmalarla bölgeyi sömürgeleştirmeyi başaran Fransızlar 1890'da Colof'un tamamına hâkim olmuşlardır. 1960'a kadar Fransız sömürgesi olarak kalan bölgenin bu tarihte büyük bir kısmı iki yıl önce bağımsızlığını kazanan Senegal'e, diğer kısmı da daha sonra bağımsızlığını elde eden Gambia'ya verilmiştir.

Colof'a İslâmîyet'in ne zaman ulaştığı kesin olarak bilinmemekte, ancak XV. yüzyılın ortalarına doğru bölgeye gelen Ca da Mosto bölgedeki yerlilerin müslüman olduklarını haber vermektedir. Yine bu yüzyıla ait kaynaklar buradaki din adamlarının kuzeydeki müslüman bölgelerden geldiklerini, özellikle camilerde ve ayrıca eyaletlerdeki idarecilerin

yanlarında görev yaptıklarını bildirmektedir. Ancak idarecilerin maiyetinde müslüman din adamları bulunmakla birlikte halkın tamamı İslâmîyet'i kabul etmiş değildi ve iç kesimlerde yaşayanlar kısmen bugün de olduğu gibi mahallî inançlara bağlı idiler. XVIII-XIX. yüzyıllarda müslüman ve putperest idarecilerle bölgeyi sömürgeleştirmeye çalışan Fransızlar arasında şiddetli çatışmalar meydana gelmiş ve sonuçta İslâmîyet bölgenin büyük bölümüne hâkim olmuştur. Bugünkü Voloflar'ın çoğunluğu müslüman, Dakar, Gore ve Banjul gibi sahil şehirlerinde oturan küçük bir bölümü hıristiyan ve kırsal alanlarda yaşayanların bir bölümü de putperesttir.

Volof müslümanları arasında Ticâniyye, Kâdiriyye ve Ahmedü Bamba'nın Müridiyye tarikatları yaygın olup toplumun ekseriyeti bu tarikatlara mensuptur. Bugünkü Voloflar'ın çoğu çiftçi olmakla birlikte şehirlerde oturanlar ithalât, ihracat yapmakta ve resmî müesseselerde çalışmaktadır. Konuştukları dil Nijer-Kongo grubuna dahildir ve bölgede ticaret dili olarak gelişmiştir.

Son yıllarda radyo, televizyon, sinema vb. kitle haberleşme vasıtaları ve eğitimin etkisiyle Volof toplumu Batılılaşma yönünde büyük bir sosyal değişim içerisine girmiştir; bu durum aile yapısında olduğu gibi kabile yapısında da önemli değişikliklere yol açmıştır.

Colof

BİBLİYOGRAFYA :

J. D. Fage, *A History of West Africa*, Cambridge 1969, s. 36-37; P. B. Clarke, *West Africa and Islam*, London 1982, s. 33-34; M. Hiskette, *The Development of Islam in West Africa*, London 1984, s. 138; David P. Gamble, "Wolof", *Muslim Peoples* (nşr. Richard V. Weekes), Westport-Connecticut 1984, II, 856-861; J. Spencer Trimmingham, *A History of Islam in West Africa*, Oxford 1985, s. 45-47, 174-177, 227-228; E. Destaing, "Colof", *İA*, III, 221-223; R. Cornevin, "Djolof", *EJ²* (Fr.), II, 581-582; *The Illustrated Encyclopedia of Mankind*, London 1978, XIV, 1869-1871.

DAVUT DURSUN

COMCEC

**İslâm Konferansı Teşkilâtı
Ekonomik ve Ticarî İşbirliği
Dâimi Komitesi'nin kısa adı
(bk. İSLÂM KONFERANSI TEŞKİLÂTI).**

**CONCORDANCE et INDICES
de la TRADITION MUSULMANE**

(bk. el-MU'CEMÜ'İ-MÜFEHRES
li-ELFÂZİ'İ-HADİSİ'n-NEBEVİ).

CORBIN, Henry Eugénie

(1903-1978)

**İslâm düşüncesi
ve özellikle İslâm-İsmâiliyye felsefesi
üzerinde yaptığı araştırmalarla tanınan
Fransız şarkiyatçısı.**

14 Nisan 1903'te Paris'te doğdu; Normandiyalı Katolik bir aileye mensuptur. St. Maur Papaz Okulu ile Paris Katolik Enstitüsü'nde okuduktan sonra skolastik felsefe alanında lisans eğitimi görmek üzere 1923 yılında Sorbonne Üniversitesi'ne bağlı Ecole Pratique des Hautes Etudes'e girdi. Burada Ortaçağ felsefesi uzmanı ünlü bilgin Etienne Gilson'un "Ortaçağ'da Latin İbn Sînâcılığı" konulu derslerine devam etti ve "eşsiz, karşılaştırılabilecek benzeri bulunmayan" şeklinde nitelendirdiği bu derslerden fazlasıyla etkilenerek ileride yapacağı felsefe ve İslâm felsefesi araştırmalarında Gilson'un metodunu kendine model aldı.

Yunanca, Latince, Almanca ve Rusça bilen Corbin, yüksek öğrenimi sırasında hocası Gilson'un tavsiyesi üzerine Ecole des Langues Orientales Vivantes'a kaydoldu ve burada Arapça, Farsça, Türkçe okudu. Aynı zamanda ünlü felsefe tarihçisi Emile Brehier'nin Plotin ve upanişad yazmaları üzerine verdiği dersle-